

УДК 339.9

JEL A10, E44, F65

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-13-19>**Лобунець А.В.**

бакалавр,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5168-3891>**Anastasia Lobunets**

Lviv Polytechnic National University

Желізняк Р.Й.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9033-4490>**Roman Zhelizniak**

Lviv Polytechnic National University

ФІНАНСОВІ КРИЗИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

FINANCIAL CRISES IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: COMPARATIVE ANALYSIS AND CONSEQUENCES FOR THE ECONOMY OF UKRAINE

Анотація. У статті досліджено сутність, причини та механізми розвитку фінансових криз в умовах глобалізації світової економіки. Визначено особливості трансформації локальних фінансових потрясінь у системні економічні кризи під впливом зростання взаємозалежності національних ринків. Проаналізовано глобальну фінансову кризу 2008–2009 років та економічну кризу 2020 року, спричинену пандемією COVID-19, встановлено спільні та відмінні риси їх перебігу, канали поширення та макроекономічні наслідки для України. Обґрунтовано роль структурних дисбалансів, валютних коливань і нестабільності банківської системи у поглибленні кризових явищ. Доведено, що криза 2008 року виникла внаслідок внутрішніх фінансових дисбалансів, тоді як криза 2020 року була спровокована зовнішнім шоком, проте обидві характеризувалися системними макроекономічними наслідками. Для України обидві кризи супроводжувалися значним скороченням ВВП, девальвацією гривні та дестабілізацією фінансового сектору, що підтверджує високу залежність вітчизняної економіки від глобальних процесів. Обґрунтовано необхідність ефективної антикризової політики, спрямованої на зміцнення фінансової стійкості, диверсифікацію джерел економічного зростання та формування превентивних механізмів реагування на глобальні виклики.

Ключові слова: фінансова криза; глобалізація; макроекономічні дисбаланси; валютна нестабільність; антикризова політика; COVID-19.

Abstract. Introduction. The article examines the nature, causes, and development patterns of financial crises in the context of increasing global economic integration. The relevance of the topic is driven by the growing interdependence of national financial systems, which enhances access to international capital flows but simultaneously increases vulnerability to external shocks. **The purpose** of the study is to identify the key causes, transmission mechanisms, and socio-economic consequences of financial crises, as well as to determine their specific impact on the Ukrainian economy. **Methods.** The research methodology is based on a comprehensive approach that combines methods of theoretical generalization, comparative analysis, systematization, and logical synthesis of economic processes. The study applies elements of structural and dynamic analysis to identify common and distinctive features of the 2008–2009 global financial crisis and the 2020 crisis triggered by the pandemic shock. Macroeconomic indicators, including GDP dynamics, exchange rate fluctuations, banking sector stability, and external vulnerability factors, are analyzed to assess the scale and depth of crisis manifestations. **The results** demonstrate that financial crises emerge due to the accumulation of internal macroeconomic imbalances combined with external destabilizing factors. The 2008–2009 crisis was characterized by systemic financial distortions and liquidity collapse, which subsequently spread to the real sector of the economy. In contrast, the 2020 crisis originated from an external shock but was amplified by pre-existing structural weaknesses and financial disproportions. Both crises revealed a high degree of global interconnectedness and confirmed that financial instability can rapidly transform into a broad economic downturn. The Ukrainian economy experienced significant GDP contraction, currency depreciation, capital outflows, and banking sector stress during both periods, although the transmission channels and intensity differed. **The practical significance of the study** lies in substantiating the necessity of balanced macroeconomic policy, effective financial regulation, and timely anti-crisis measures aimed at strengthening economic resilience. The findings may be used in the development of national strategies for crisis prevention, risk management systems, and mechanisms to enhance financial stability under conditions of global uncertainty.

Keywords: financial crisis; globalization; macroeconomic imbalances; currency instability; anti-crisis policy; COVID-19.

Постановка проблеми. Фінансові кризи є невід'ємною складовою економічного розвитку в умовах глобалізації. Зростання взаємозалежності національних фінансових систем створює передумови для швидкого поширення кризових явищ і підвищує вразливість економік до зовнішніх шоків. Дві останні глобальні кризи – фінансова криза 2008–2009 років та економічна криза 2020 року, спричинена пандемією COVID-19 – продемонстрували різні механізми виникнення та розвитку, проте обидві призвели до глибоких макроекономічних наслідків як на глобальному рівні, так і для економіки України зокрема.

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю порівняльного аналізу причин, механізмів розвитку та наслідків цих двох кризових періодів з урахуванням їх впливу на світову економіку та Україну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику фінансових і валютних криз досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Воронова О., Марущак С. та Пугачов М. розглядають кризу як багатовимірне явище, підкреслюючи відмінності у трактуванні її сутності: від комплексного порушення функціонування грошово-кредитної та фінансової системи до проявів у формі зростання державного боргу, паніки на фондових ринках, девальвації національної валюти та інфляції [2]. Фенц В. Й. та Іващук І. О. виходять із класичних положень економічної теорії, відповідно до яких криза виникає за умов різкого та суттєвого скорочення валового внутрішнього продукту, що вказує на перехід економічної системи до нової фази економічного циклу [1].

Кругман П. обґрунтував теоретичний підхід до пояснення валютних криз через концепцію «криз першого покоління», пов'язуючи їх виникнення з нерівновагою платіжного балансу та накопиченням макроекономічних дисбалансів [4]. Лазня А. зазначає, що іпотечна криза на початку XXI століття трансформувалася у глобальну фінансову кризу через механізм втрати ліквідності, масових банкрутств фінансових установ та поширення недовіри в банківській системі, що згодом призвело до глибокого спаду в реальному секторі економіки [5]. Жмельнюк Л. підкреслює, що з метою стабілізації макроекономічної ситуації Україна була змушена звернутися по фінансову підтримку до Міжнародного валютного фонду та отримати програму stand-by [6].

Мельник А. О. у дослідженні «Американська криза і наслідки для світової економіки» проаналізував причини та механізми поширення світової фінансової кризи 2008 року, наголосивши на ролі глобалізаційних процесів і взаємозалежності фінансових ринків, а також на необхідності координації антикризових заходів на міжнародному рівні [8]. Сидоренко К. В. та Шеремет О. В. досліджують наслідки COVID-19 для світової економіки, акцентуючи увагу на глибині спаду, скороченні доходів домогосподарств та зростанні боргового навантаження [11].

Метою статті є дослідження закономірностей трансформації ризиків у системну фінансову кризу шляхом порівняльного аналізу внутрішніх причин глобальної фінансової кризи 2008 року та зовнішніх економічних потрясінь, спричинених пандемією COVID-19. Стаття ставить за мету порівняти ці кризи за ключовими показниками – масштабами девальвації,

падінням ВВП, динамікою фондових індексів та впливом на банківську систему.

Методи дослідження. У дослідженні були використані такі методи: метод теоретичного узагальнення – для розгляду сутності фінансових криз; метод порівняльного аналізу – для порівняння кризи 2008–2009 років і кризи 2020 року; системний підхід – для аналізу їх впливу на економіку України; а також метод статистичного аналізу – для оцінки основних макроекономічних показників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростаюча глобалізація, зокрема у фінансовій сфері, стала передумовою інтеграції національних фінансових систем. У фінансовому вимірі глобалізація розширила доступ держав, особливо тих, що розвиваються, до міжнародних фінансових ресурсів, що теоретично мало сприяти економічному розвитку, оскільки іноземні інвестиції забезпечують модернізацію інфраструктури та підвищення рівня зайнятості населення. Водночас посилення фінансової взаємозалежності зробило національні економіки більш вразливими до зовнішніх шоків, що особливо відчутно проявилось під час глобальних криз.

Згідно з економічною теорією, криза має місце тоді, коли відбувається різке та суттєве скорочення валового внутрішнього продукту, що означає перехід економічної системи до нової фази циклу. Це вказує на циклічність кризових явищ, як стверджують Фенц В. Й. та Іващук І. О., однак їх наслідки можуть мати тривалий і системний характер [1]. Упродовж історичного розвитку економічних систем виникали різні типи криз, серед яких фінансові кризи посідають особливе місце. Фінансова криза визначається як раптова й непередбачувана дестабілізація фінансової системи – інституційної структури, через яку здійснюється перерозподіл капіталу між економічними суб'єктами. Вона може проявлятися у формі краху фондового ринку, банківської або валютної кризи.

Українські науковці, зокрема Воронова О., Марущак С. та Пугачов М., зазначають, що одні дослідники трактують кризу як специфічну форму порушень, що охоплює всі сфери грошово-кредитної та фінансової системи, тоді як інші пов'язують її із зростанням державного боргу, панікою на фондових ринках, девальвацією національної валюти та інфляційними процесами [2]. Історичний досвід підтверджує, що фінансові кризи спричиняють глибоку дестабілізацію фінансових ринків і трансформацію національних економік. Їх виникнення зумовлюється макроекономічними дисбалансами, недосконалістю регулювання, формуванням «бульбашок» на ринках активів та різкими змінами глобальної економічної кон'юнктури.

Банкрутство підприємства є завершальною стадією глибокої фінансової кризи на мікрорівні. Кризовий стан характеризується розбалансованістю діяльності, загрозою неплатоспроможності та втратою потенціалу до стабільного функціонування. З позиції фінансового менеджменту фінансова криза проявляється у неспроможності забезпечувати поточну діяльність необхідними фінансовими ресурсами. Причини її виникнення поділяються на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні). До зовнішніх чинників належать спад економічної кон'юнктури, інфляція, нестабільність валютного та фінансового ринків, політична нестабільність

і посилення конкуренції. За відсутності ефективного реагування фінансова криза поглиблюється та завершується банкрутством як юридично оформленою формою фінансової неспроможності [3].

Вагомий внесок у дослідження природи фінансових криз зробив Кругман П., який пов'язував їх виникнення з нерівновагою платіжного балансу країни. Зазначена концепція отримала назву «кризи першого покоління» та пояснює валютні потрясіння накопиченням макроекономічних дисбалансів [4]. Банківська криза може проявлятися або через надлишкову пропозицію грошей за умов низького попиту, що зумовлює їх знецінення, або через масове вилучення капіталу з фінансової системи, що спричиняє дефіцит ліквідності та різке зростання вартості фінансових ресурсів.

Світова фінансова криза 2007–2009 років стала одним із наймасштабніших економічних потрясінь сучасності. Її перший етап був пов'язаний із розвитком іпотечної кризи у США та першими банкрутствами фінансових установ. Другий етап характеризувався кризою ліквідності та різким загостренням ситуації після банкрутства інвестиційного банку Lehman Brothers 15 вересня 2008 року, що суттєво підірвало довіру до світової банківської системи та спровокувало глобальну фінансову паніку. Третій етап ознаменувався поширенням кризи на реальний сектор економіки, скороченням виробництва, міжнародної торгівлі та інвестицій. Серед причин кризи дослідники виокремлюють надмірне кредитування та високоризикові операції з іпотечними активами й похідними фінансовими інструментами, що сприяло формуванню фінансових «бульбашок» та накопиченню системних ризиків [7].

Таким чином, іпотечна криза трансформувалася у глобальну фінансову кризу через механізм втрати ліквідності, банкрутств фінансових установ і поширення недовіри в банківській системі, що згодом призвело до глибокого спаду в реальній економіці, стверджує Лазня А. [5]. У відповідь на кризу уряди провідних країн запровадили масштабні антикризові заходи, спрямовані на підтримку банківського сектору, стабілізацію фінансової системи та стимулювання економічної активності через збільшення державних видатків та зниження процентних ставок.

Значного впливу кризи зазнала й економіка України, яка була інтегрованою у світові фінансові та торговельні процеси. Основним проявом кризових явищ стало різке скорочення валового внутрішнього продукту. За оцінками Міжнародного валютного фонду, у 2009 році ВВП України у доларовому еквіваленті зменшився на 35,6% – зі 179,6 млрд дол. у 2008 році до 115,7 млрд дол. у 2009 році. Це стало одним із найглибших спадів у світі в зазначений період. У гривневому еквіваленті падіння ВВП становило 14,8%, що свідчить про глибину економічної рецесії.

Падіння ВВП супроводжувалося девальвацією гривні майже на 60%, скороченням валютних надходжень через зниження світових цін на металургійну та хімічну продукцію, відпливом іноземного капіталу та кризою ліквідності банківської системи. Масове вилучення депозитів підірвало довіру до фінансових установ, що призвело до скорочення кредитування економіки та зростання процентних ставок. Девальвація національної валюти ускладнила обслуговування зовнішнього боргу та підвищила вартість імпорту, що

посилило інфляційні процеси. Криза негативно вплинула і на реальний сектор: скоротилося виробництво, зросло безробіття, знизився рівень життя населення. З метою стабілізації макроекономічної ситуації Україна звернулася по фінансову підтримку до Міжнародного валютного фонду та отримала програму stand-by на суму 16,4 млрд дол., стверджує Жмельнюк Л. [6].

Мельник А. О. у дослідженні «Американська криза і наслідки для світової економіки» зазначає, що криза 2008 року була зумовлена внутрішніми передумовами економіки США, проте завдяки глобалізаційним процесам і високій взаємозалежності фінансових ринків вона швидко поширилася на світову економіку. Автор підкреслює, що в умовах інтеграції надзвичайно складно створити дієвий механізм запобігання поширенню кризових явищ, а тому виникає потреба у формуванні наднаціонального органу контролю, який би координував заходи з попередження та мінімізації кризових процесів у різних країнах світу [8].

Отже, світова фінансова криза 2008 року продемонструвала високий рівень взаємозалежності національних економік в умовах глобалізації. Для України її наслідки проявилися насамперед у глибокому скороченні ВВП, девальвації національної валюти, дестабілізації банківської системи та погіршенні соціально-економічних показників. Уроки цієї кризи підкреслили необхідність зміцнення фінансової стійкості, диверсифікації економіки та формування адекватних золотовалютних резервів.

На відміну від кризи 2008 року, криза 2020 року розпочалася як зовнішній шок, спричинений пандемією COVID-19, що викликала різке падіння фондових ринків у лютому–березні 2020 року, відтік капіталу, валютні коливання та зростання макроекономічних ризиків. Проте її причини не обмежувалися лише пандемічним фактором. Передумовами стали тривале м'яке монетарне стимулювання у провідних країнах світу, політика низьких процентних ставок Федеральної резервної системи, що сприяла перегріву економіки США та зростанню інфляції вище цільового рівня, а згодом – перехід до підвищення ставок, що призвело до зростання вартості кредитних ресурсів і зміцнення долара США.

Посилення інфляційного тиску в інших країнах, зростання світових цін на нафту та енергоносії, жорсткіша монетарна політика провідних центральних банків, скорочення глобальної ліквідності, високий рівень заборгованості як державного, так і приватного секторів, ризики формування фінансових «бульбашок» на ринках нерухомості та уповільнення міжнародної торгівлі сформували сукупність структурних дисбалансів. У результаті пандемія стала каталізатором уже накопичених проблем, а фінансові ринки, особливо в країнах, що розвиваються, зазнали суттєвої корекції. Таким чином, криза 2020 року була зумовлена поєднанням зовнішнього шоку та внутрішніх фінансових дисбалансів [10].

Вплив кризи 2020 року на Україну проявився у девальвації гривні з 9 березня 2020 року, коли курс зріс із близько 24 грн за долар до 26,5 грн станом на 17 березня, що потребувало масштабних валютних інтервенцій Національного банку України обсягом майже 1 млрд дол. у перші дні та близько 2 млрд дол. загалом за перший квартал 2020 року. Ситуація супро-

воджувалася панічними настроями на валютному ринку та дефіцитом готівкової іноземної валюти. Карантинні обмеження, закриття кордонів і припинення транспортного сполучення спричинили скорочення економічної активності, зменшення промислового виробництва у першому кварталі 2020 року більш ніж на 5% та перегляд прогнозів економічного зростання з очікуваних 3,3% до падіння на 4,8%.

Найглибше скорочення ВВП відбулося у другому кварталі 2020 року – на 11,2% порівняно з аналогічним періодом попереднього року, що було спричинено повною або частковою зупинкою низки галузей економіки. Номінальний ВВП на одну особу за підсумками року склав 100,47 тис. грн, що на 7,9% менше від прогнозу [9]. Попри те що фактичне падіння ВВП у 2020 році (4%) виявилось меншим, ніж під час кризи 2009 року (14,8%), економіка зазнала суттєвих втрат, які створили додаткові проблеми у коротко- та середньостроковій перспективі.

Світова економіка також зазнала глибокого спаду: падіння світового ВВП у 2020 році становило –3,3%, що стало найгіршим показником з часів Великої депресії 1930-х років. Навіть зростання у 2021 році на 6% не дозволило повністю компенсувати втрати, що супроводжувалося скороченням доходів домогосподарств, зростанням боргового навантаження та загостренням соціальної нерівності, стверджують Сидоренко К. В. та Шеремет О. В. [11].

Масштаб падіння ВВП, девальваційні процеси, скорочення виробництва, перегляд бюджетної політики та необхідність масштабної державної підтримки свідчать про те, що події 2020 року мали всі ознаки повноцінної економічної кризи, а не лише тимчасового шоку, оскільки їх наслідки були глибокими, тривалими та системними. Особливістю цієї кризи стала швидкість її поширення та глобальний характер впливу, що знову підтвердило високу взаємозалежність національних економік.

Важливим аспектом обох криз є вразливість банківської системи, особливо банків з валютними активами та пасивами. Валютний ризик виникає через невідповідність між валютною структурою активів (кредитів) і пасивів (депозитів). Якщо банк видав кредити в іноземній валюті, а депозити залучені переважно в національній валюті, то різка девальвація призводить до зростання вартості зобов'язань банку в національній валюті, тоді як вартість його активів залишається

незмінною у валютному еквіваленті, але знецінюється в національній валюті. Це створює дисбаланс, який може призвести до неплатоспроможності банку.

Під час кризи 2008–2009 років в Україні значна частка кредитів була номінована в іноземній валюті (до 50% кредитного портфеля), що разом із девальвацією гривні призвело до різкого зростання кредитного навантаження на позичальників та зростання частки неповернутих кредитів. Аналогічна ситуація повторилася у 2020 році, коли валютні коливання знову загострили проблему валютного ризику, хоча масштаби були меншими завдяки попереднім реформам у банківському секторі та зниженню частки валютних кредитів.

Порівняльний аналіз кризи 2008 року та економічної кризи періоду пандемії COVID-19 з метою виявлення їх спільних і відмінних рис продемонстровано у таблиці 1.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що криза 2008 року та криза 2020 року мають різну первинну природу, проте спільну системну характеристику. Криза 2008 року виникла як результат внутрішніх фінансових дисбалансів, надмірного кредитування та формування «бульбашок» на ринку іпотечних активів і трансформувалася у глобальний економічний спад через механізм втрати ліквідності та поширення недовіри у банківській системі. Натомість криза 2020 року розпочалася як зовнішній медико-економічний шок, однак її масштаб і тривалість були зумовлені наявністю структурних фінансових дисбалансів, високої глобальної заборгованості та жорсткішої монетарної політики провідних центральних банків.

Для України обидві кризи супроводжувалися скороченням ВВП, девальвацією національної валюти, зниженням економічної активності та необхідністю залучення зовнішньої фінансової підтримки. Водночас падіння у 2020 році (4%) було менш глибоким, ніж у 2009 році (14,8%), що вказує на певне підвищення стійкості економіки завдяки попереднім структурним реформам, зміцненню банківської системи та накопиченню золотовалютних резервів, хоча негативні наслідки мали відчутний коротко- та середньостроковий ефект.

Дослідження підтвердило, що банки з валютними активами та пасивами є найбільш вразливими під час кризи через валютний ризик, який виникає внаслідок невідповідності між валютною структурою активів і пасивів. Девальвація національної валюти призводить до зростання вартості зобов'язань банку, тоді як вартість

Таблиця 1

Порівняльна характеристика кризи 2008 року та COVID-19

Критерій порівняння	Криза 2008 року	Криза COVID-19 (2020)
Причина виникнення	Внутрішні фінансові дисбаланси, іпотечна криза у США	Зовнішній шок (пандемія) + накопичені структурні дисбаланси
Падіння ВВП України	14,8% у 2009 році	4% у 2020 році
Девальвація гривні	Близько 60%	Близько 10% (24 → 26,5 грн/дол.)
Вплив на банківську систему	Масове вилучення депозитів, криза ліквідності, банкрутство банків	Помірна дестабілізація, валютні інтервенції НБУ
Швидкість поширення	Поступове поширення від фінансового сектору до реального	Швидке одночасне ураження всіх секторів економіки
Міжнародна підтримка	Програма МВФ stand-by (16,4 млрд дол.)	Програма МВФ, міжнародні гранти та кредити
Тривалість відновлення	Повільне відновлення (3–4 роки)	Швидше відновлення у 2021 році завдяки пом'якшенню карантину

Джерело: розроблено авторами

активів залишається незмінною у валютному еквіваленті, що створює дисбаланс та загрозу неплатоспроможності. Це підтверджується досвідом України під час обох криз, коли значна частка валютних кредитів у поєднанні з різкою девальвацією гривні призвела до зростання неповернутих кредитів та дестабілізації банківської системи.

Отже, події 2020 року не можна розглядати виключно як тимчасовий шок, оскільки вони призвели

до системних макроекономічних змін, трансформації бюджетної та монетарної політики.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на аналіз ефективності антикризових заходів, оцінку впливу глобальних фінансових дисбалансів на економічну безпеку України та розроблення механізмів підвищення стійкості національної економіки до майбутніх кризових викликів в умовах глобалізації.

Бібліографічний список:

1. Фенц В. Й., Івашук І. О. Валютні кризи та їх вплив на фінансовий ринок та міжнародну торгівлю : кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка». Тернопіль, 2024. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/796191f2-e13e-4827-a457-e09371efee07/content>
2. Воронова, О., Марущак, С., & Пугачов, М. Глобальні фінансово-економічні кризи та їх вплив на економіку держав. *Економіка та суспільство*, 2023. № (51). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-9>
3. Банкрутство та фінансова криза на підприємстві. Реферат. Освіта.UA. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18800/
4. Krugman P. A Model of Balance-of-Payments Crises. *Journal of Money, Credit and Banking*. 1979. Vol. 11, No 3. P. 311–325. URL: <https://stonecenter.gc.cuny.edu/files/1979/08/krugman-a-model-of-balance-of-payment-crises-1979.pdf>
5. Лазня А.В. Фінансова криза: причини виникнення та вплив на світову економіку. *Світ фінансів*, no. 2, June 2017, pp. 54–62. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/626>
6. Жмельнюк Л. «Чорний понеділок»: як почалася Світова фінансова криза 2008 року. 2024. URL: <https://finteco.com.ua/publications/4339-chornyy-ponedilok-iyak-pochalasia-svitova-finansova-kryza-2008-roku/>
7. Українська правда. Економічна правда. Справжня причина світової економічної кризи. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2009/05/14/193016/index.amp>
8. Мельник А. О. Американська криза і наслідки для світової економіки. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 6. Т. 3. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_6_3/142-146.pdf
9. Проблема в законі: в УВЕА назвали умову для виплати боргів за 2022 рік. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/problema-zakoni-uvea-nazvali-umovu-viplati-1771162692.html>
10. Як створюється світова економічна криза 2020 року. Волинські новини. URL: <https://www.volynnews.com/news/analytics/yak-stvoriuyetsia-svitova-finansova-kryza-2020-roku/>
11. Сидоренко К. В., Шеремет, О. В. Наслідки covid-19 для світової економіки: перші підсумки 2020 року. *Економічний простір*, 2021. № (168), с. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-5>

References:

1. Fents, V. Y., & Ivashchuk, I. O. (2024). *Valiutni kryzy ta yikh vplyv na finansovyi rynek ta mizhnarodnu torhivliu* [Currency crises and their impact on the financial market and international trade]. Ternopil. Available at: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/796191f2-e13e-4827-a457-e09371efee07/content>
2. Voronova, O., Marushchak, S., & Puhachov, M. (2023). *Hlobalni finansovo-ekonomichni kryzy ta yikh vplyv na ekonomiku derzhav* [Global financial and economic crises and their impact on state economies]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. (51). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-9>
3. Osvita.UA. (n.d.). *Bankrutstvo ta finansova kryza na pidpriemstvi* [Bankruptcy and financial crisis at an enterprise]. Available at: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/18800/
4. Krugman, P. (1979). A model of balance-of-payments crises. *Journal of Money, Credit and Banking*, no. 11 (3), pp. 311–325. Available at: <https://stonecenter.gc.cuny.edu/files/1979/08/krugman-a-model-of-balance-of-payment-crises-1979.pdf>
5. Laznia A.V. (2017) *Finansova kryza: prychny vynyknennia ta vplyv na svitovu ekonomiku* [Financial crisis: causes and impact on the world economy]. *Svit finansiv*, no. (2), pp. 54–62. Available at: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/626>
6. Zhmelniuk, L. (2024). “Chornyi ponedilok”: yak pochalasia svitova finansova kryza 2008 roku [“Black Monday”: how the 2008 global financial crisis began]. Available at: <https://finteco.com.ua/publications/4339-chornyy-ponedilok-iyak-pochalasia-svitova-finansova-kryza-2008-roku/>
7. *Ukrainska pravda. Ekonomichna pravda*. (2009). *Spravzhnia prychna svitovoi ekonomichnoi kryzy* [The real cause of the global economic crisis]. Available at: <https://epravda.com.ua/publications/2009/05/14/193016/index.amp>
8. Melnyk, A. O. (2010). *Amerykanska kryza i naslidky dlia svitovoi ekonomiky* [The American crisis and its consequences for the world economy]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. (6), 3, pp. 142–146. Available at: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_6_3/142-146.pdf
9. RBC-Ukraine. (2025). *Problema v zakoni: v UVEA nazvaly umovu dlia vyplaty borhiv za 2022 rik* [Legal issue: UVEA named the condition for debt payments for 2022]. Available at: <https://www.rbc.ua/rus/news/problema-zakoni-uvea-nazvali-umovu-viplati-1771162692.html>
10. *Volynski Novyny*. (n.d.). *Yak stvoriuyetsia svitova ekonomichna kryza 2020 roku* [How the global economic crisis of 2020 is created]. Available at: <https://www.volynnews.com/news/analytics/yak-stvoriuyetsia-svitova-finansova-kryza-2020-roku/>
11. Sydorenko, K. V., & Sheremet, O. V. (2021). *Naslidky COVID-19 dlia svitovoi ekonomiky: pershi pidsumky 2020 roku* [Consequences of COVID-19 for the world economy: first results of 2020]. *Ekonomichnyi prostir*, no. (168), pp. 29–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-5>

Дата надходження статті: 19.03.2026

Дата прийняття статті: 09.04.2026

Дата публікації статті: 19.06.2026